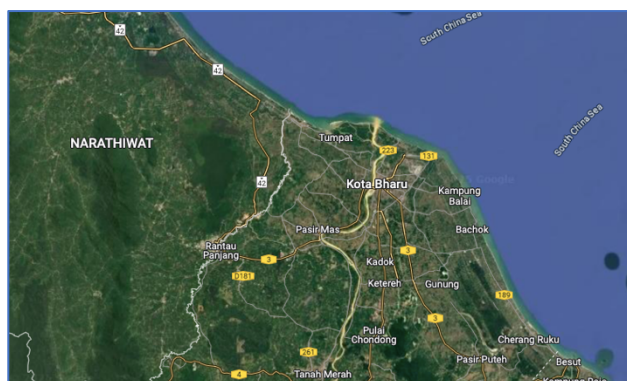

ปิ่นโตเคลือบโลหะสีเหลืองพาสเทล Kockums Jernverk

วริณัฐ พัทธวงษ์สุวรรณ

เดือนเมษายนปีนี้ (2568) มีช่วงวันหยุดติดต่อกันที่สามารถใช้วันลาพักผ่อนบวกเพิ่มเข้าไปแล้ว เป็นช่วงวันหยุดยาวที่ผู้เขียนสามารถเดินทางกลับบ้านที่อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไปประมาณ 1,200 กิโลเมตร โดยใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะในการเดินทาง แน่นอนว่าบ้านของผู้เขียนไม่ได้อยู่ทางตอนใต้ของจีน ตอนเหนือของเมียนมา ทางตะวันออกของเวียดนาม แต่อยู่ทางเหนือของมาเลเซียมาเล็กน้อย

บริเวณที่มุมเล็ก ๆ ของผืนแผ่นดินที่อยู่ในทางตะวันออกเฉียงเหนือของกลันตัน (a small corner in northeast Kelantan)

ที่มาของภาพ: <https://www.google.com>

อำเภอตากใบ ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียในปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งของกลันตันมาก่อน ซึ่งในขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ บริเวณนี้เรียกกันว่าเป็น มุมเล็ก ๆ ของผืนแผ่นดินที่อยู่ในทางตะวันออกเฉียงเหนือของกลันตัน (a small corner in northeast Kelantan) (แปลโดยผู้เขียน) ผลจากสนธิสัญญาอังกฤษ-สยาม ปี 1909 (พ.ศ. 2452) ทำให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวอยู่ในเขตประเทศไทย การแบ่งเขตแดนในครั้งนี้ทำให้ผู้คนในเมืองกลันตันเดิม ส่วนหนึ่งเป็นคนในบังคับอังกฤษ และอีกส่วนหนึ่งเป็นคนในบังคับของสยาม โดยมีแม่น้ำสุโงโกลกเป็นเขตแดน ในส่วนที่อยู่ในเขตแดนของสยาม ได้แก่ บ้านเขาตันหยง บ้านไพรวัน บ้านเจ๊ะเห และบ้านตาบา เวลาที่อยู่ที่นี่ตอนเด็ก ๆ ผู้เขียนมักจะได้ยินผู้ใหญ่ในบ้านคุยกันว่า ไปงานแต่งงาน งานบุญของญาติที่ “ยุงเกา” ผังมาเลย์ (Tumpat, Kelantan) มีอยู่ครั้งหนึ่ง ผู้เขียนจะได้ว่ายได้ของชำร่วยเป็นไข่ไก่ข้ามกลับมา ผู้เขียนเข้าใจในเวลาต่อมาว่า ญาติที่อยู่ผังมาเลย์นั้น เราเป็นญาติกันได้อย่างไร สายสัมพันธ์ของผู้คน และวัฒนธรรมทำให้ผู้เขียนคิดถึง *The Buddha on Mecca's verandah: Encounters, mobilities, and histories along the Malaysian-Thai border* (2013) ของ Irving Chan Johnson ไม่ได้ แต่ขอมาพูดถึงในครั้งต่อไป เพราะครั้งนี้ หลังจากที่ได้เกริ่นมาเสียยาว ก็แค่จะมาพูดถึงเรื่อง “ปิ่นโต” เท่านั้น

จากที่ได้กล่าวถึงมาในตอนต้นที่แห่งนี้สัมพันธ์กับผู้เขียน เป็นสถานที่ที่เติบโตมา ไม่ห่างไกลกันนักกับคำว่า “บ้านเกิด” กลับมาบ้านในครั้งนี้ ถือโอกาสเก็บกวาดบ้านในช่วงสงกรานต์ ก็ได้กลับไปเจอกับความทรงจำมากมาย ไม่ใช่เพียงแค่เฉพาะความทรงจำ โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กของตนเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความทรงจำของคนในครอบครัวด้วย หลังจากที่มีเรื่องออกมาจากตู้ใบใหญ่ แยกออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้แม่มาตัดสินใจอีกครั้งว่าสิ่งไหนจะอยู่หรือไป 3 สิ่งแม่หยิบออกไป พร้อมพูดด้วยความ

ภาคภูมิใจ อย่างแรกคือ ภาชนะสำหรับตวงข้าวสาร มีทั้งเป็นโลหะทรงกระบอก กะละมะพร้าวขัดผิวจนเรียบ (เรียกว่าทะนาน) พร้อมกับกล่าวว่ “อันนี้ต้องเก็บไว้ เครื่องมือทำมาหากินที่เลี้ยงเรามา” อุปกรณ์เหล่านี้เอาไว้ใช้สำหรับไปขายข้าวสารที่ตลาด (บ้านศรีพจน์) และ “ปั้นโตเคลือบโลหะสีเหลืองพาสเทล” พร้อมพูดด้วยความคิดถึงว่า จำความได้ว่าใช้เอาของไปวัดตั้งแต่รุ่นทวด

ปั้นโต Kockums Jernverk ที่พบในตู้เก็บของ
ที่มาของภาพ: วรณัฐ พัทธกษัตริย์

ผู้เขียนรับหน้าที่เอาไปล้าง ทำความสะอาด เพื่อที่จะนำมาเก็บไว้ในที่ที่เจ้าของความทรงจำต้องการ ในวันที่เจ้าของปั้นโตถ่านจากไปไกลแสนไกล จังหวะที่คว่ำตากก็ไปสะดุดตากับตัวอักษรที่ก้นภาชนะ คำว่า “**Kockums Jernverk**” ซึ่งก่อนหน้านี้เคยรับรู้มาบ้างว่ามีคนสนใจศึกษาประวัติศาสตร์จากกัน หรือชอบของงานหัตถ์ที่ใช้น้ำมันในครัวในบ้านในแถบภาคใต้ สัญลักษณ์ ตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ที่ก้นจานชามเหล่านั้นทำให้สามารถย้อนกลับไปถึงที่มานั้นก็คือ โรงงานที่ผลิต นี้ง่าย ๆ งานหัตถ์ที่แถมยาสีฟันมาจะมีชื่อ หรือสัญลักษณ์ของแบรนด์ติดมาด้วย เช่น คอลเกต ดาร์ลี่ เรื่องราวเกี่ยวกับข้าวของเครื่องใช้ในครัวเรือนที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น สามารถสะท้อนประวัติศาสตร์การบริโภคที่อยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละครัวเรือนที่เชื่อมต่อกับปริมณฑลได้เป็นอย่างดี โดยมีจุดเริ่มต้นจากความทรงจำของคนในครอบครัวต่อข้าวของชิ้นนั้น และคนที่อยากรู้ว่าของชิ้นนี้เดินทางมาจากไหน

“**Kockums Jernverk**” เป็นผลิตภัณฑ์ของสวีเดน เป็นที่รู้จักในฐานะผู้ผลิตอุปกรณ์เครื่องครัว แหล่งผลิตตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศ ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นการออกแบบแนว Scandinavian ในอดีตทำเป็นโทนสีพาสเทล สีเหลือง เขียว และครีม พบว่า รูปแบบดังกล่าวเป็นสินค้าที่แลกเปลี่ยนกันในตลาดอย่างคึกคัก โดยเรียกว่าแนววินเทจ เห็นได้จากในเว็บไซต์ eBay ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1950-1970 ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ย้อนกลับไปในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในเมือง Ronneby ครอบครัว Kockums ได้เริ่มอุตสาหกรรมการทำภาชนะรวมถึงอุปกรณ์สำหรับใช้ในโรงพยาบาล ได้ขยายธุรกิจในเวลาต่อมา ในส่วนของภาชนะสำหรับประกอบอาหาร Kockums ได้ทำออกมาหลากหลายรูปแบบที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม โทนสีเหลืองอ่อนดำบนเลนขอบสีเขียวเข้ม เป็นสีที่ได้รับความนิยมอย่างมากในสวีเดน แต่ต่อมามีความนิยมในการใช้อุปกรณ์ที่ทำจากพลาสติก ส่งผลโดยตรงต่อความนิยมในผลิตภัณฑ์ ทำให้ต้องหยุดผลิตไป แม้ว่าจะก่อน

หน้านั้นจะดึงเอานักออกแบบอย่าง Sigurd Persson¹ และ Arne Erkers² เข้ามาร่วมงาน แต่ก็ไม่สามารถ กอบกู้สถานการณ์กลับมาได้ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค ในสวีเดน มีความสืบเนื่องจากการลดการใช้พลาสติก ทำให้ผลิตภัณฑ์ของ Kockums Jernverk ได้ กลับมามีบทบาทในฐานะที่เป็นข้าวของเครื่องใช้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้แบรนด์ดั้งเดิมอย่าง Kockums ได้กลับมาอีกครั้ง ด้วยรูปแบบที่ยังคงเป็นแบบดั้งเดิมในช่วงคริสต์ ทศวรรษที่ 1930 ที่มีการปรับให้เข้ากับคามนิยมของผู้คนในปัจจุบัน หากแต่คงเน้นในเรื่องความ ทนทาน และเรียบง่าย

เรื่องราวที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงไปในข้างต้น ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ ข้าวของเครื่องใช้ ซึ่ง ตัวเอกของเรื่องนี้คือ ปิ่นโต Kockums Jernverk ไปจนถึงโลหะทรงกระบอก กะลามะพร้าวขัดผิวจนเรียบ ที่อดีตเคยเป็นอุปกรณ์สำหรับหาเลี้ยงคนในครอบครัว เหล่านี้ถูกขับเน้นขึ้นมาจากความทรงจำของ บุคคลที่มีประสบการณ์ร่วมอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นเสี้ยวส่วนของอดีตที่ยังคงหลงเหลือ ความทรงจำ ที่ถูกถ่ายทอด ผ่านการประติดประต่อเรื่องราวของคนรุ่นปัจจุบัน ที่ชวนให้คิดถึงว่าข้าวของเครื่องใช้ เหล่านี้อาจช่วยสะท้อนให้เห็นถึงวิถีของการบริโภคของผู้คนในมุมเล็ก ๆ ทางตอนเหนือของมาเลเซีย ได้ ดีพอ ๆ กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นใหญ่ ๆ สนธิสัญญาที่ยึดถือกันมากกว่าศตวรรษ

กลับบ้านไป อย่าลืมพลิกดูใต้ถ้วยชาในตู้เก็บของที่บ้านคุณนะ ...

ข้อมูลอ้างอิง

Montesano, M. J., & Jory, P. (Eds.). (2008). *Thai south and Malay north: Ethnic interactions on a plural peninsula*. NUS Press.

นิอัปดุลรากิบ บินนิฮัสซัน. (2009). *มลายูปัตตานีโพ้นทะเล*. International Conference The Phatasm in Southern Thailand: Historical Writing on Pattani and Islamic World (December, 11-12), Chulalongkorn University, Bangkok THAILAND. (Conference Proceedings, Volume 2)

- <https://www.kockumsjernverk.com/en/info/about-kockums-jernverk.html>
- <https://www.nordicnest.com/brands/kockums-jernverk/>
- Swedish Waste Management 2023
https://www.avfallsverige.se/media/cwibhsx2/svensk_avfallshantering_2023_en.pdf

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน scandinaviantimeless.design/designers/sigurd-persson-scandinavian-design

²ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน <https://collection.nationalmuseum.se/en/artists/artist/22328/>